

Bordás István

Kedvenc műalkotásaim - képzőművészek kedvenc műalkotásaiból szervezett kiállítás és ismeretterjesztő program

1. A jó gyakorlat kiválasztási szempontjai

Az ismeretterjesztő program során egy képzőművészeti gyűjtemény elemei közül választanak felkért képzőművészek. Ezek a kiválasztott műtárgyak kiállításra kerülnek. Továbbá a rendhagyó kiállítás megnyitó keretei között a művészek beszélnek a kiállított műtárgyakról, illetve alkotóikról. A program segít bemutatni olyan kulturális értékeket (például raktárban vagy magángyűjteményekben található műtárgyakat) amelyeket a nagyközönség nem láthat. Ezek az alkotások részei az adott ország és település kulturális kincsének, bemutatásukkal nő azon értékek száma, amelyek erősíthetik a látogatók identitását. A program megvalósítása nem különösebben bonyolult, hiszen meglévő képzőművészeti gyűjtemények, magángyűjtemények, akár több is használhatóak hozzá. Létrehozható az ismeretterjesztő és kiállító program akár néhány műtárggyal is, tehát akár egy-egy művész vagy magángyűjtő tulajdonában lévő alkotások is elegendőek a színvonalas lebonyolításhoz. Könnyen adaptálható bármely ország közösségében. Ehhez csupán az kell, hogy az adott szűkebb vagy tágabb lakókörnyezetben található legyen képzőművészeti kollekción. Ez nem feltétlenül kell, hogy hivatásos múzeumokhoz kötődjön, hiszen műtárgy együtteseket birtokolnak közintézmények, civil szervezetek vagy akár magánszemélyek is.

Mérhető eredményként említhető a kiállított műtárgyak száma, a rendezvényen részt vevő látogatók száma illetve a későbbi kiállítás látogatók száma.

2. A jó gyakorlat létrehozói

Sárospataki Képtár, A Művelődés Háza és Könyvtára Sárospatak

A program szervezője Bordás István a Képtár vezetője.

A programba bekapcsolódó, az ismeretterjesztő előadásokat tartó művészek: Fazekas Balogh István festőművész, felugossy László képzőművész, Molnár Irén festőművész, Sándor Zsuzsa festőművész, Stark István festőművész.

3. A jó gyakorlat érdekeltjei

A program Sárospatak művészet iránt érdeklődő lakosainak szólt. Az ismeretterjesztő programszakaszban ők vettek részt. Az időszaki kiállítás ideje alatt a látogatók két csoportja tekinthető érdekeltnek. A kiállítás megtekintésének céljával érkező közönség, jelen esetben elsősorban szervezett iskolai csoportok. Továbbá A Művelődés Háza és Könyvtára egyéb programjaira érkező látogatók, akik például a színházi előadások szünetében megtekintették a kiállítást.

4. A jó gyakorlat célja, tevékenységei

A program átfogó célja az egyes településeken található, nem nyilvános képzőművészek megismertetése. Átfogó cél továbbá a helyi vagy nemzeti hatókörbe tartozó alkotók munkásságának megismertetése a nagyközönséggel. Mindezekkel hozzájárulni a kulturális tudatosság, a helyi és nemzeti identitás fejlődéséhez, gazdagodásához. Mindezek mellett további célként határozhatjuk meg a helyi képzőművészek megismertetését a közönséggel annak érdekében, hogy tevékenységük és gondolataik hozzájáruljanak a helyi kulturális identitás alakulásához.

A program megvalósításának tevékenységei a bemutatni kívánt műtárgyak kiválasztásával kezdődik. Jelen esetben a Sárospataki Képtár kiállításon nem szereplő, raktáron tárolt, műtárgyai közül választottak ki egy-egy alkotóhoz tartozó néhány festményt vagy grafikát a közreműködő művészek.

A következő fázisban a képtár munkatársai elkészítették a kiállítást. Ezzel párhuzamosan a művészek, az általuk kiválasztott műtárgyakhoz kapcsolódóan felkészültek olyan rövid ismeretterjesztő jellegű előadással, amely kapcsolódott a kiválasztott műtárgyak művészettörténeti korszakához és alkotójához. A rövid előadások létrehozásának fontos szempontja volt a személyesség. Több esetben előfordult, hogy a művészek egykori mestereik alkotásait választották ki.

A program következő fázisában került sor az ismeretterjesztő előadásokra. Ekkor a felkért művészek az adott műalkotások szemlélése közben tartották meg előadásukat. A továbbiakban mód volt a kötött programot követő személyes beszélgetésekre is, amely lehetőséggel a jelenlévő közönség nagy előnyszeretettel élt.

A program későbbi szakaszában már csak a kiállított alkotások megtekintésére volt mód. Ezt lehetett színesíteni az egyes alkotókról szóló rövid leírás kifüggesztésével.

A program során tehát lehetőség nyílt tehát olyan kulturális értékek megismerésére, amelyre a korábbiakra nem volt mód, továbbá a közönség által ismert és elismert helyi képzőművészek személyes hangú előadásaival erősítették a közönség kötődését a helyben vagy országosan fontos képzőművészeti alkotókhöz.

Általánosan megállapítható, hogy a cél elérésének fontos eszköze volta közvetlenség és a személyes kötődés hangsúlyozása.

5. A jó gyakorlat által érintett területek

Az ismertetett tevékenységi forma elsősorban a nem formális tanulás területén hat. Egyszerre adhat ismereteket az adott művészeti terület tényeire, adataira vonatkozóan. Ugyanakkor a kulturális tanulás széles értelmezése a legfontosabb szegmense e programnak. Egyrészt az információk nyújtásán túl erős érzelmi kötődéseket ad át a résztvevőknek. Elsősorban a személyesség által. Ugyanakkor a felkért előadók a sajátos látásmódja olyan új megközelítésekre hívják fel a résztvevők figyelmét, amely a formális tanulás, vagy a formális művészettörténeti értékelések során nem lehetséges.

Mindezek mellett a helyi elismertségnek örvendő képzőművészek közösségformáló ereje is megnyilvánulhat a program során. Ennek egyik megközelítése, hogy a különböző műfajokban és szemlélettel alkotó művészek egy „csapatban” vesznek részt a programban. A közönség számára ez üzenet értékű a tekintetben, hogy az eltérő világlátású megközelítések is alkothatnak egy platformot. Jelen esetben a különböző művészeti ágakat kedvelők közös megközelítése a művészet szeretete általában.

6. A jó gyakorlat területi hatóköre

A leírt tevékenység hatóköre elsősorban helyi települési alapvető megközelítése a helyi kulturális identitás további erősítése. Esetlegesen más szervezeti feltételek mellett a program hatóköre kiterjeszhető több településre is. Ez azonban csak akkor lehet hatékony, ha a települések között létezik kulturális azonosság, esetleg térségi kulturális identitás.

7. A jó gyakorlathoz szükséges feltételek

A megvalósításhoz alapvetően szükséges egy vagy több olyan képzőművészeti kollekció amely, vagy helyi szinten, vagy nemzeti szinten értéket képvisel. Ez számosságában és kiterjedésében nem feltétlenül kell, hogy nagy legyen. A programot meg lehet valósítani akár néhány jó minőségű műtárgyat tartalmazó magángyűjtemény bevonásával is. Lehetséges a megvalósítás akár egy művész munkájának kiállításával. Ebben az esetben a felkért előadók az egy adott művészhez kötődő, eltérő megközelítésekkel adhatnak izgalmas élményt a résztvevőknek. Praktikusabb és nagyobb hatású azonban, ha több alkotótól származó műtárgy együttes bevonására van mód.

Tárgyi feltételek tekintetében szükséges egy kiállításra alkalmas, egy megfelelő nagyságú és a szükséges installációs eszközökkel rendelkező tér. A műtárgyak kiállítása bizonyos esetekben installációt tesz szükségessé. Gyakorlatban azonban keretezett kiállításra alkalmas művek lehetnek a leggyakoribbak. Ritkábban fordul elő, hogy grafikákat paszpartúrázni kell. A grafikai üveg használata ennek figyelembevételével lehetséges.

A programot egy, a képzőművészetben járatos munkatárs könnyen megszervezheti. A felkért előadók tekintetében mindenképpen fontos az adott művészek helyi elismertsége. Elvileg egy művésszel is megvalósítható a művészeti alkalom. Azonban több művész bevonása, épp a nézőpontok különbözősége okán, eredményesebbé és nagyobb hatásúvá teszi a programot.

Pénzügyi tekintetben a következő költségek merülhetnek fel: a kiállító terem bérlése, a hiányzó installáció elkészítése, a közreműködő művészek tiszteletdíja, marketingköltség, szállítás, biztosítás. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy ezen költségek nem mindegyike merül fel. A leírt program megvalósítása során például a művészek nem kértek tiszteletdíjat, a szállítás a kis távolság okán könnyen megoldható volt és természetesen terembérlés sem merült fel.

8. A jó gyakorlat eredményei, hatásai

A program közvetlen eredménye, hogy a képzőművészet iránt érdeklődő közönség olyan képzőművészeti alkotásokat ismert meg, amely eddig nem volt látható a közönség számára. Szintén közvetlen eredményként lehet meghatározni az ismeret bővítést, amely az ismeretterjesztő program eredője.

Közvetett, középtávú eredmény a helyi közösség kulturális identitásának erősödése. A képzőművészeti értékek bekerülése abba a különböző kulturális kötődésekből álló tudatba, amely a helyben lakókat köti településükhöz.

Mindezek mellett, a személyes gondolatok és közvetlen kapcsolatok útján erősödik a helyi közönség és a képzőművészek egymáshoz való kötődése. Ez hozzájárul az általános települési identitás megszilárdulásához.

9. A jó gyakorlat fenntarthatósága

Miután a program megvalósítása viszonylag kis anyagi ráfordítást igényel, a fenntarthatóság elsődleges feltétele a megvalósítók elkötelezettségében lelhető fel. abban az esetben, ha a település sok, a programba bevonható képzőművészeti értékkel rendelkezik, a hosszabb távú megvalósítás sem jelenthet akadályt. Szintén biztosíthatja a fenntarthatóságot, hogy viszonylag könnyen „elmozdítható” a program más művészeti értékek irányába is. Például: köztéri szobrok, film vagy irodalmi alkotások. A lényeg minden esetben a helyi beágyazottsággal rendelkező alkotók és a közönség kapcsolatának építése. Eszközként pedig az új ismeretek átadásának módja nevezhető meg. Ez lehetőség szerint a személyességre és a gondolatok sokszínűségére alapuljon.

10. A jó gyakorlat adaptálhatósága

A program megvalósítása könnyen adaptálható minden olyan településre vagy településcsoportra, amelyek rendelkeznek helyi művészeti értékekkel. A bemutatott jó gyakorlat a képzőművészeti alkotások bemutatására alapul. Ugyanakkor viszonylag könnyen átalakítható a program más művészeti területek bemutatására. A program megvalósításának alapvető feltétele a helyben található művészeti értékek megléte, valamint az arról autentikusan és személyesen beszélni tudó helyi művészek feltalálása.

Transzformálható a program azonban olyan helyi értékekre is, amely a közönség számára bemutatható módon vonható be a programba. Például helyben található érdekes könyvek, esetleg iparművészeti alkotások.